

čovjek s juga

roald dal

Roditelji Roalda Dala su bili Norvežani. Rođen je 1916 a umro je 1990 kao Britanac. Radio je za kompaniju za eksploataciju nafte i leteo kao vojni pilot lovačkog aviona.

Ima više knjiga bestselera kao i knjiga za decu koje su takode postale bestseleri. Kod nas je gotovo nepoznat iako je prevoden na gotovo sve svetske jezike. Knjige: »Neko kao ti«, »Ljub-ljub«, »Dvadeset devet poljubaca od Roalda Dala«, »Priče o neočekivanom«, »Moj ujak Osvald«... Za decu: »Džems i džinovska breskva«, »Carli i fabrika čokolade«, »Magični prst«, »Carli i veliki stakleni lift«...

Približavalo se šest sati pa sam pomislio da sebi kupim pivo, izadem napolje i sednem u ligeštol kraj bazena i da uhvatim malo predvečernjeg sunca.

Otišao sam do bara i uzeo pivo i poneo ga napolje lutajući kroz vrt prema bazenu.

To je bio lep vrt sa travnjacima i zasadima azalea i visokih kokosovih palmi, i vetar je snažno duvao kroz krošnje palmi čineći da lišće šišti i pucketa kao da je na vatri. Mogao sam da vidim skupine velikih mrkih oraha gde vise pod lišćem.

Bilo je puno ležaljki oko bazena i tu je bilo belih stolova i velikih veselo obojenih suncobrana i suncem opaljeni muškarci i žene sedeli su uokolo u odeći za kupanje. U samom bazenu bilo je tri ili četiri devojke i desetak momaka, svi su prskali uokolo i dizali veliku buku bacajući veliku gumenu loptu jedno drugome.

Stajao sam gledajući ih. Te devojke su bile Engleskinje ih hotela. Za momke nisam znao ko su ali su zvučali kao Amerikanci i pomislio sam da su verovatno mornarički pitomci koji su na obalu stigli američkim brodom za obuku koji je jutros uplovio u luku.

Prišao sam i seo pod žuti suncobran gde je bilo četiri prazna mesta, potegao sam pivo i zavalo se udobno s cigaretom.

Bilo je veoma udobno sedeti tu na suncu uz pivo i cigaretu. Bilo je ugodno sedeti i posmatrati kupaće kako pljuskuju po zelenoj vodi.

Američkim mornarima je dobro išlo sa engleskim devojka. Bili su stigli do stepena da oni zaranjaju pod vodu i da ih izdižu gore držeći ih za noge.

Baš tad sam primetio omalenog, starijeg čoveka kako živahno hoda ivicom bazena. Bio je bez greške odeven u belo odelo i hodao je vrlo brzo, zdravim, dugim koracima, izdižući se visoko svakim korakom. Nosio je veliki Panama šešir krem boje, i krepko je koračao duž bazena, gledajući u ljude i stolice.

Stao je pored mene i nasmešio se, pokazujući dva reda vrlo sitnih nejednakih zuba, neznatno krivih. I ja mu se nasmeših.

— Izvinite molim, mogu li sedeti tu?

— Svakako, rekao sam. — Samo napred.

Brzo je obišao oko stolice i proverio da li je sigurna, zatim je seo i prekrstio noge. Njegovе bele cipele od kravlje kože sve su bile izbuškane malim rupicama, zbog ventilacije.

— Lepo veče, rekao je. — Sve su večeri lepe ovde na Jamajci. Nisam mogao da razlučim da li je njegov naglasak italijanski ili španski, ali sam bio prilično siguran da je neka vrsta Južnoamerikanca. I da je veoma star, kad ga pogledate izbliza. Verovatno oko šezdeset osam ili sedamdeset godina.

— Da, rekoh. — Predivno je ovde, zar ne?

— A ko su, ako smem da pitam, svi ovi? Ovi nisu ljudi iz hotela. Pokazivao je na kupaće u bazenu.

— Mislim da su američki mornari, rekoh mu. — Oni su Amerikanci koji uče da budu mornari.

— Sigurno su Amerikanci. Ko bi drugi mogao da pravi toliku buku? Vi niste Amerikanci, ne?

— Ne, rekao sam. — Nisam.

Iznenada, jedan od američkih pitomaca je stajao pred nama. Bio je moker od bazena i jedna od engleskih devojaka je stajala tu pored njega.

— Da li su ove stolice zauzete? upitao je.

— Nisu, odgovorio sam.

— Mogu li sedeti?

— Samo izvolite.

— Hvala, rekao je. Imao je peškir u ruci i kad je seo razlao ga je i izvadio paklicu cigareta i upaljač. Ponudio je cigaretu devojci i ona

je odbila; zatim je ponudio mene i ja sam uzeo jednu. Omaleni čovek je rekao: — Ne hvala, ali mislim da imam cigaru. Izvukao je kutiju od krokodilske kože i iz nje cigaru, zatim je izvadio nož na kojem su bile male makazice i odrezao kraj cigare.

— Evo, da vam zapalim. Mladić Amerikanc je podigao svoj upaljač.

— To neće da radi po ovom vetru.

— Naravno da hoće. Uvek pali.

Mali čovek je izvadio svoju cigaru iz usta, nakrivio glavu na jednu stranu i gledao mladića.

— U-vek, rekao je lagano.

Sigurno. Nikad nije omanuo, bar ne kod mene.

Glava malog čoveka je još uvek bila nakrivljena na jednu stranu i još je posmatrao mladića. — Pa, znači, ti kažeš da ovaj znameniti upaljač nikad ne omane. Jel to kažeš?

— Sigurno, rekao je dečko. — Baš tako. Imao je devetnaest — ili dvadeset godina, izduženo pegavo lice sa prilično ostrim nosom poput ptice. Ramena mu nisu bila opaljena suncem i tu je takode bilo pega, i nekoliko čupera-ka blede ridih dlaka. Držao je upaljač u desnoj ruci, spreman da zavrti točkić. »Nikad ne omane« rekao je smešeći se jer je namerno preuveličavao hvališući se. »Ja vam kažem da nikad ne omane«.

»Trenutak, molim.« Ruka koja je držala cigaru podigla se, dlana okrenutog napolje, kao da je zaustavljala saobraćaj. »Samo još trenutak«. Imao je ljubopitljiv, mek, šaptav glas i sve vreme je nastavljao da gleda u mladića.

»Možda bismo mogli da napravimo malu opkladu u vezi sa tim?« Smešio se na dečaka. »Da se kladimo da li će tvoj upaljač da upali?«

»Naravno da ću da se kladim.« Rekao je dečko. »Što da ne?«

»Voliš da se kladiš?«

»Svakako. Ja se stalno kladim.«

Taj čovek je zastao i proučavao je svoju cigaru i moram da kažem da mi se nije naročito dopadalo kako se ponašao. Činilo se da već pokušava da iz ovoga nešto izvuče, i da zbuni momka, i u isto vreme sam imao osećaj da uživa u sopstvenoj maloj tajni.

Ponovo je pogledao momka i polako rekao: »Ja takode volim da se kladim. Što da se ne okladimo u vezi sa tim? Veliku opkladu.«

»Čekajte trenutak« rekao je momak. »To ne mogu. Ali kladiću se u četvrt dolara. Čak ću da se kladim i u dolar, ili u sve što imam — mislim, nekoliko šilinga.«

Mali čovek je ponovo mahnuo rukom. »Slušaj me. Sad ćemo se zabaviti. Kladićemo se. Onda idemo u moju hotelsku sobu gde nema vetra i ja se kladim da taj znameniti upaljač ne može da upali deset puta zaredom a da ne omane«.

»Kladim se da može«, rekao je momak.

»U redu. Dobro. Kladimo se, važi?«

»Sigurno. Kladim se u dolar.«

»Ne, ne. Napraviću ti vrlo dobru opkladu. Ja sam bogat čovek i imam sportskog duha, takode. Slušaj me. Pred hotelom su moja kola. Vrlo dobra kola. Američka kola iz tvoje zemlje. Kadilak«.

»Hej, Stani malo«. Mladić se zavalo u svojoj stolici i smejavao se. »Ja nemam takav imetak. To je ludo.«

»Uopšte nije. Upali upaljač deset puta zaredom i Kadilak je tvoj. Voleo bi da imaš taj Kadilak, zar ne?«

»Naravno da bih voleo da imam Kadilak«. Momak se još uvek cerio.

»U redu. Lepo. Kladimo se i ja ulažem svoj Kadilak«.

»A šta ja da uložim?«

Mali čovek je pažljivo uklonio crvenu omotnicu sa još neupaljene cigare. »Nikad ti nisam tražio prijatelju moj da se kladiš u nešto što ne možeš dati. Shvataš?«

»Pa onda, u šta se ja kladim?«

»U redu. Olakšaćeš.«

»Neku malu stvar koju možeš da odstraniš, i ako se desi da izgubiš nećeš se osećati previše loše. Važi?«

»Kao na primer šta?«

»Kao na primer, možda, mali prst tvoje leve ruke.«

»Moj štal! Momak je prestao da se smeje.

»Da. Što da ne? Dobijes li, uzimaš kola. Ako izgubiš ja uzimam prst«.

»Ne shvatam. Kako to misliš ti uzimaš prst?«

»Odseći ću ga«.

»Pobogu. To je luda opklada. Mislio sam da će biti u dolar«.

Mali čovek se naslonio, ispružio ruke s dlanovima na gore i kratko se osmehnuo prezrivo, slegnuvši ramenima. »Dakle, dakle, dakle«, rekao je. »Ne razumem. Kažeš da pali, a nećeš da se kladiš. Onda, zaboravimo to, važi?«

Momak je sedeo sasvim mirno posmatrajući kupaće u bazenu. Onda se odjednom setio da nije pripalio svoju cigaretu. Stavio je među usne okružio upaljač sakama i obrnuo točkić. Fitilj se zapalio i goreo je malim, postojanim, žutim plamenom i kako ga je momak okružio rukama vetar nije stizao do njega.

»Mogu li i ja da dobijem vatru?« rekao sam.

»Jao, žao mi je. Zaboravio sam da niste zapalili«.

Pružio sam ruku da uzmem upaljač, ali on je ustao i prišao mi da to sam uradi.

»Da li se dobro zabavljate?« upitao sam.

»Fino«, odgovorio je. »Ovde je prilično lepo«.

Zatim je nastala tišina, i mogao sam da vidim da je mali čovek uspeo da uznemiri momka svojim apsurdnim predlogom. Sedeo je tu vrlo mirno, i bilo je očevidno da u njemu narasta mala napetost. Onda je počeo da se vrpolti na svom sedištu, zatim da trlja prsa, da se udara pozadi po vratu, i konačno je obe ruke stavio na kolena i počeo da lupka prstima po kolenima. Uskoro je takode lupako jednom nogom.

»Sada, da se vratimo vašoj opkladi«, rekao je konačno. »Kažete dodemo u vašu sobu i ako ja uspeem da deset puta uzastopce upalim upaljač dobijam Kadilak. Ako samo jednom omanem gubim mali prst leve ruke. Je li tako?«

»Svakako. To je opklada. Ali ja mislim da se ti bojiš.«

»Šta ćemo da radimo ako ja izgubim? Da li ja treba da držim ispružen prst dok ga ti ne odsečeš?«

»O ne. To ne bi bilo dobro. I ti možeš da dođeš u iskušenje da ga ne ispružiš. Ja ću da ti vežem jednu ruku za sto pre nego što počnemo i stajaću tu s nožem spreman da ga odsečem onog trenutka kad tvoj upaljač omane«.

»Koje je godište Kadilak?«

»Izvini. Ne razumem.«

»Koje godište — koliko je star Kadilak?«

»Ah! Koliko je star? Da. Od prošle godine. Sasvim nova kola. Ali vidim da nisi čovek za kladenje. Amerikanci nikad nisu«.

Momak je zastao samo za trenutak bacio pogled na Englesku devojku a onda na mene.

»Da«, rekao je odsečno. »Ja ću da se kladim«.

»Dobro!« Mali čovek je jednom tiho pljesnuo rukama. »Fino«, rekao je. »To ćemo obaviti sad. A vi gospodine, »okrenuo se meni«, možda ćete biti tako dobri da, kako vi to kažete, da arbitri-

rate. Imao je blede, skoro bezbojne oči s majušnim svetlucačim crnim zenicama.

»Pa«, rekao sam. »Mislim da je to ludakačka opklada. Mislim da mi se ne dopada previše.«

»Ni meni«, rekla je Engleskinja. Tada je prvi put progovorila. »Mislim da je to glupa, smešna opklada.«

»Jeste li vi ozbiljni kad kažete da ćete odseći prst ovom momku ako izgubi?« rekao sam.

»Naravno da jesam. Isto kao i što ću mu dati Kadilak ako dobije. Hajdemo sad. Idemo u moju sobu.«

Ustao je. »Hoćeš da prvo obučeš neko odelo?« rekao je.

»Ne«, odgovorio je momak. »Poći ću ovako«. Zatim se okrenuo prema meni. »Smatraču to za zaslugu ako podete sa nama i arbitrate.«

»U redu«, rekao sam. »Ali, meni se opklada ne dopada.«

»I ti podi«, rekao je devojci. »Podi i posmatraj.«

Mali čovek je predvodio kroz vrt prema hotelu. Sad je bio zainteresovan, i uzbuđen, i izgleda da se zbog toga izdizao više nego ikad dok je koračao.

»Živim u dodatnom krilu«, rekao je. »Hoćeš prvo da vidiš kola? Odmah su tu.«

Odveo nas je do parkinga ispred hotela i tu se zaustavio i pokazao nam na doteran blede zeleni Kadilak parkiran u blizini.

»To su ona. Ona zelena. Svidaju ti se?«

»Pa, to su lepa kola«, rekao je momak.

»U redu. Sad idemo gore da vidimo da li možeš da ih dobiješ.«

»Pre no što počnemo«, rekao je, »pokazaću arbitru ključ od automobila.« Izvadio je ključ iz džepa i pružio mi ga. »Dokumenta rekao je, dokumenta o posedništvu kola i polisa osiguranja su u kolima.«

Onda je obojena spremačica ponovo ušla. U jednoj ruci je nosila malu sataru, od one vrste kakve koriste mesari za sečenje kostiju, a u drugoj čekić i kesu eksera.

»Dobro! Sve ste našli. Hvala vam, hvala vam. Sada možete ići.« Čekao je dok spremačica nije zatvorila vrata, onda je sve stvari spustio na krevet i rekao. »Sad ćemo da se pripreмимо, važi?« I momku: »Pomozi mi molim te sa ovim stolom. Da ga iznesemo napolje.«

Sto je bio od one vrste kakvi su obično pisali stolovi po hotelima, običan pravougaoni sto četiri sa tri stope, sa upijačem, mastilom, perima i papirom. Preneli su ga u drugu sobu dalje od zida i sklonili pribor za pisanje.

»A sad«, rekao je, »stolica!«. Uzeo je stolicu i stavio je pored stola. Bio je vrlo živahan i veoma zaokupljen kao osoba koja organizuje igre na dečijoj zabavi. »A sad ekseri. Moram da stavim te eksera.« Dohvatio je eksera i stao da ih ukucava u sto.

Milan Blanuša

Stajali smo tu, momak, devojka i ja, držeći u rukama martinije posmatrajući tog malog čoveka kako radi. Gledali smo kako ukucava dva eksera u sto, na razmaku od oko šest inča. Nije ih ukucavao odmah ravno u sto; ostavio je da vire. Zatim je prstima proverio njihovu čvrstinu.

Svako je mogao da vidi da je kučkin sin to radio i ranije, rekao sam u sebi. Nije oklevao. Sto, ekseri, čekić, kuhinjska sataru. Znao je tačno šta mu treba i kako sve to da sredi.

»A sad«, rekao je, »treba nam samo malo konopca.« Našao je neki konopac. »U redu, konačno smo spremni. Hoćeš li molim te da sedeš ovde za sto,« rekao je momku.

Momak je odložio svoju čašu i seo.

»Sada, molim, levu ruku među ova dva eksera. Ti ekseri su samo zato da mogu da vežem tvoju ruku nepomično. U redu, dobro. Sada ću da vežem tvoju ruku sigurno za sto — tako.«

Obmotao je konopac oko dečakovog članka, zatim nekoliko puta oko šireg dela šake, zatim ga je čvrsto vezao za eksera. Obavio je posao dobro i kada je završio nije bilo sumnje da momak nije sposoban da izvuče ruku. Ali je mogao da pomera svoje prste.

»Sad, molim, stegni pesnicu, sve osim malog prsta. Moraš da ostaviš ispružen mali prst na stolu.«

Od — lično! Iz — vrsno! Sad so spremni. Desnom rukom radiš sa upaljačem. Ali, jedan trenutak, molim.«

Skočio je preko kreveta i uzeo sataru. Vratio se nazad i stao pored stola sa satarom u ruci.

»Svi smo spremni?« Rekao je. »Gospodine arbitre vi recite kada da počnemo.«

Devojka engleskinja stajala je tu u svom blede-plavom kostimu za kupanje, tačno iza dečakove stolice. Samo je stajala tu, ne govoreći ništa. Momak je sedeo nepomično, držeći upaljač desnom rukom, gledajući u sataru. Mali čovek je gledao u mene.

»Da li ste spremni?« upitao sam momka.

»Spreman sam.«

»A vi?« upitao sam malog čoveka.

»Sasvim spreman«, rekao je i podigao sataru u vazduh i držao je tako oko dve stope iznad mladićevog prsta, spreman da odseče. Momak je gledao, ali nije se žacao i usta mu se uopšte

nisu pomerila. Samo je podigao obrve i odmahnuo glavom.

»U redu«, rekao sam. »Počinjemo.«

Mladić je rekao: »Hoćete molim vas da brojite naglas koliko sam puta upalio.«

»Da«, rekao sam »hoću.«

Palcem je podigao poklopac upaljača i opet palcem snažno okrenuo točkić. Kremen je bacio iskru i fitilj je uhvatio vatru i goreo je malim žutim plamenom.

»Jedan,« rekao sam.

Nije duvanjem ugasio plamen: zaklopio je upaljač, sačekao oko pet sekundi, pa ga opet otvorio.

Zavrteo je točkić snažno i ponovo je plamičak bio na fitilju.

»Dva!«

Niko drugi ništa nije rekao. Dečko je gledao u upaljač. Mali čovek je držao sataru podignutu u vazduh i on je takođe gledao upaljač.

»Tri!«

»Četiri!«

»Pet!«

»Šest!«

»Sedam!« Očigledno, bio je to jedan od onih upaljača koji rade. Kremen je bacao veliku varnicu i fitilj je bio prave dužine. Gledao sam palac kako spušta poklopac na plamen. Zatim pauza. Zatim palac koji još jednom podiže zaklopac. Sve je radio palac. Uzeo sam vazduh spreman da kažem osam. Palac je okrenuo točkić. Kremen je zaiskrio. Pojavio se plamičak.

»Osam!« rekao sam i dok sam to govorio vrata su se otvorila. Svi smo se okrenuli i videli ženu kako stoji u vratima, omanju, crnokosu ženu, prilično staru ženu koja je stajala tu oko dve sekunde zatim pojurila unutra vičući: »Karios! Karios!« Zgrabila ga je za zglavak, oduzela mu sataru, bacila je na krevet uhvatila je malog čoveka za revere njegovog belog odela i stala besno da ga trese, govoreći mu brzo i glasno i ljutito sve vreme na jeziku koji je zvučao španski. Tresla ga je toliko brzo da se više nije video. Postao je blede, maglovita linija koja se brzo kreće, poput paoka na točku u pokretu.

Zatim je usporila i mali čovek se opet video, vukla ga je preko sobe i gurnula ga unazad na jedan od kreveta. Seo je na njegovu ivicu trepćući očima, probavajući da li mu se glava još pokreće na ramenima u svim pravcima.

»Veoma mi je žao«, rekla je ta žena. »Strašno mi je žao što se sve ovo desilo.« Govorila je gotovo savršeni engleskim.

»To je tako loše,« nastavila je ona. »Predpostavljam da je to moja greška. Ostavila sam ga na deset minuta da odem i operem kosu i vratila sam se kad on to ponovo radi.« Izgledalo je da žali i da je duboko zabrinuta.

Momak je odvezivao svoju ruku od stola. Engleskinja je stajala tu i ništa nije govorila.

»On je opasan,« rekla je žena. »Tamo gde mi živimo uzeo je četrdeset sedam prstiju od različitih ljudi, i izgubio je jedanaest automobila. Na kraju su zapretili da će ga poslati nekuda. Zato sam ga dovela ovde.«

»Samo smo se kladili,« mrmaljao je mali čovek sa kreveta.

»Predpostavljam da se kladio u kola,« rekla je žena.

»Da«, odgovorio je mladić. »U Kadilak.«

»On nema kola. Ona su moja. I to pogoršava stvar,« rekla je, »da se kladi sa vama a nema u šta da se kladi. Stidim se i veoma žalim zbog svega.« Činilo se da je ona neverovatno fina žena.

»Pa,« rekao sam, »evo znači ključa od vaših kola.« Stavio sam ga na sto.

»Samo smo se malo kladili,« mrmaljao je mali čovek.

»Ništa mu nije ostalo u šta bi se kladio,« rekla je žena. »On nema baš ništa svoje. Ni jednu stvar. Zapravo, ja sam sve to dobila od njega još davno. Trebalo je za to vremena, mnogo vremena, i to je bilo teško, ali sam sve dobila na kraju.« Pogledala je mladića i nasmešila se, dugim tužnim osmehom, i prišla je i pokazala ruku da bi uzela ključ sa stola.

I sad mogu da je vidim, tu njenu ruku; na njoj je bio samo jedan prst i palac.

S engleskog: Miloš Komadina